

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอนะ

ก. สรุปเนื้อหา

ลักษณะของค่าวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาล้านนา

1. เป็นคำสองพยางค์
2. เป็นคำที่มีโครงสร้างดังต่อไปนี้

$$cv^T(c) - cv^I(c)$$

c หมายถึง หน่วยเสียงพยัญชนะต้น

v หมายถึง หน่วยเสียงสระ

T หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์

(c) หมายถึง หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย ซึ่งบางพยางค์อาจจะมี

หรือไม่มีก็ได้

3. เป็นคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ในบริบทที่คำวิเศษณ์สองพยางค์เหล่านี้ปรากฏร่วมด้วย และช่วยให้การสื่อความหมายในบริบทดังกล่าว มีความหมายและภาพลักษณ์ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

4. เป็นคำที่มีตำแหน่งอยู่หลังคำที่ถูกขยายและสามารถปรากฏอยู่ในช่องว่างของกรอบประโยคกรอบใดกรอบหนึ่งดังต่อไปนี้

กรอบที่ 1 นาม _____ อกรรมกริยา คำหลังกริยา

กรอบที่ 2 นาม สกรรมกริยา นาม _____

กรอบที่ 3 นาม อกรรมกริยา _____

กรอบที่ 4 นาม สกรรมกริยา นาม _____ (ขยายสกรรมฯ)

กรอบที่ 5 นาม อกรรมกริยา วิเศษณ์ _____

กรอบที่ 6 นาม สกรรมกริยา นาม วิเศษณ์ _____

กรอบที่ 7 นาม วิเศษณ์ _____ สกรรมกริยา นาม

กรอบที่ 8 นาม สกรรมกริยา นาม วิเศษณ์ _____

การจัดประเภทของคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาก้านนาตามโครงสร้าง

จำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ และ 32 กลุ่มย่อย ดังนี้

1. ประเภทซ้ำทั้งคำ แบ่งย่อยได้ 12 กลุ่ม
2. ประเภทซ้ำบางส่วน แยกตามโครงสร้างหลักได้ 3 กลุ่ม คือ
 - 2.1 ประเภทซ้ำเสียงสระ พยัญชนะท้ายและวรรณยุกต์มี 10 กลุ่ม
 - 2.2 ประเภทซ้ำเสียงพยัญชนะต้นและสระมี 3 กลุ่ม
 - 2.3 ประเภทซ้ำเสียงพยัญชนะต้น วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายมี 7

กลุ่ม

1. ประเภทซ้ำทั้งคำ

คำวิเศษณ์สองพยางค์ประเภทซ้ำทั้งคำนี้ มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายซ้ำกันทั้งสองพยางค์ มีโครงสร้างดังนี้

$$cv^T(c) - cv^T(c)$$

คำวิเศษณ์ประเภทนี้รวบรวมได้ประมาณ 192 คำ แบ่งย่อยตามเสียงสระที่ใช้ซ้ำกันได้ทั้งหมด 12 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 คำที่ซ้ำเสียงสระ /i, i:/ (อี, อี้) รวบรวมได้ 21 คำ เช่น

$pit^1 - pit^1$ บัดบัด

$si^8 - si^8$ ซี้ซี้

- 1.2 คำที่ใช้สระ /e, e:/ (เอะ, เอ) รวบรวมได้ 3 คำ เช่น

$peŋ^5 - peŋ^5$ เห้ง - เห้ง

$keŋ^5 - keŋ^5$ เก้ง - เก้ง

- 1.3 คำที่ใช้สระ /ɛ, ɛ:/ (เอะ, แอ) รวบรวมได้ 20 คำ เช่น

$?ɛŋ^6 - ?ɛŋ^6$ แอ้งแอ้ง

$k^hwe:p^4 - k^hwe:p^4$ แคววแควว

- 1.4 คำที่ใช้สระ /u, u:/ (อู, อู) รวบรวมได้ 15 คำ เช่น

$tu:k^8 - tu:k^8$ ตู้ตู้

$buŋ^6 - buŋ^6$ บึงบึง

- 1.5 คำที่ใช้สระ /ɔ, ɔː/ (เออะ, เออ) รวบรวมได้ 7 คำ เช่น
 pɔ t̚⁷ - pɔ t̚⁷ เป็ดเป็ด
 tɔ p̚³ - tɔ p̚³ ถีบถีบ
- 1.6 คำที่ใช้สระ /a, aː/ (อะ, อา) รวบรวมได้ 39 คำ เช่น
 cwap² - cwap² จวบจวบ
 ɲa:w⁶ - ɲa:w⁶ ฉั่วฉั่ว
- 1.7 คำที่ใช้สระ /u, uː/ (อุ, อู) รวบรวมได้ 19 คำ เช่น
 ʔuy² - ʔuy² อุ่ยอุ่ย
 luy⁵ - luy⁵ หลุยหลุย
- 1.8 คำที่ใช้สระ /o, oː/ (โอะ, โอ) รวบรวมได้ 32 คำ เช่น
 coʔ⁸ - coʔ⁸ โจ๊ะโจ๊ะ
 p^hoː⁶ - p^hoː⁶ โฟ้โฟ้
- 1.9 คำที่ใช้สระ /ɔw, ɔːw/ (เอาะ, เออ) รวบรวมได้ 25 คำ เช่น
 dɔk⁷ - dɔk⁷ ค้อกค้อก
 mɔy² - mɔy² มอฆมอฆ
- 1.10 คำที่ใช้สระ /ia, iːa/ (เอี๊ยะ, เอี๊ย) รวบรวมได้ 5 คำ เช่น
 p^hiaʔ⁷ - p^hiaʔ⁷ เฝียะเฝียะ
 miaŋ² - miaŋ² เมียงเมียง
- 1.11 คำที่ใช้สระ /ua, uːa/ (เอือะ, เอือ) รวบรวมได้ 4 คำ เช่น
 duaʔ⁸ - duaʔ⁸ เคือะเคือะ
 cuaː³ - cuaː³ เจือเจือ
- 1.12 คำที่ใช้สระ /ua, uːa/ (อัวะ, อัว) รวบรวมได้ 2 คำ เช่น
 duak³ - duak³ ดวกดวก
 kuak³ - kuak³ กวกกวก

2. ประเภทคำบางตัว

คำวิเศษณ์สองพยางค์ประเภทคำบางตัว รวบรวมได้ประมาณ 237 คำ แบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ คำที่ซ้ำเสียงสระ พยัญชนะท้ายและวรรณยุกต์ คำที่ซ้ำเสียงพยัญชนะต้นและสระ และคำที่ซ้ำเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะท้ายและวรรณยุกต์ ดังนี้

2.1 คำที่ซ้ำเสียงสระ พยัญชนะท้ายและวรรณยุกต์ มีโครงสร้างดังนี้

$$CV^T C - CV^T C$$

และแบ่งย่อยตามเสียงสระที่ใช้ซ้ำกันได้ทั้งหมด 10 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 คำที่ใช้สระ /i, i:/ (อี, อี) รวบรวมได้ 17 คำ เช่น

ci⁸ - hi⁸ ชิดชิด

ki⁵ - ti⁵ ชี้ชี้

2.1.2 คำที่ใช้สระ /e, e:/ (เอะ, เอ) รวบรวมได้ 1 คำ ได้แก่

te⁵ - ke^h เต้เต้

2.1.3 คำที่ใช้สระ /ɛ, ɛ:/ (แอะ, แอ) รวบรวมได้ 24 คำ เช่น

te⁸ - pe⁸ เต็บเต็บ

se⁵ - le⁵ แส้แส้

2.1.4 คำที่ใช้สระ /u, u:/ (อู, อู) รวบรวมได้ 20 คำ เช่น

ʔu¹ - lu¹ อั้นหิ้น

su⁵ - bu⁵ ลือปือ

2.1.5 คำที่ใช้สระ /ɤ, ɤ:/ (เออะ, เออ) รวบรวมได้ 16 คำ เช่น

pɤ⁸ - sɤ⁸ เป็กเล็ก

p^hɤ⁵ - lɤ⁵ เผื่อหือ

2.1.6 คำที่ใช้สระ /a, a:/ (อะ, อา) รวบรวมได้ 19 คำ เช่น

ʔa⁴ - fa⁴ อ้าคฟาด

ka³ - da³ กับดับ

2.1.7 คำที่ใช้สระ /u, u:/ (อู, อู) รวบรวมได้ 19 คำ เช่น

ku⁷ - du⁷ กู้ดคูด

p^hu⁵ - lu⁵ ผู้หลู้

2.1.8 คำที่ใช้สระ /o,o:/ (โอะ, โอ) รวบรวมได้ 27 คำ เช่น

$pok^7 - lok^7$ ปีกเหล็ก

$ko:n^4 - \eta o:n^4$ โคนโง้ง

2.1.9 คำที่ใช้สระ /v, v:/ (เอะ, ออ) รวบรวมได้ 32 คำ เช่น

$kov^7 - dov^7$ ก้อดค้อด

$?vy^5 - lvy^5$ อ้อยหล้อ

2.1.10 คำที่ใช้สระ /ua, u:a/ (เอือะ, เอือ) รวบรวมได้ 1 คำ ดังนี้

$?ua^8 - cua^8$ เอือะเอือะ

2.2 คำที่ซ้ำเสียงพยัญชนะต้นและสระ มีโครงสร้างดังนี้

$cv^T(c) - cv^T(c)$

คำวิเศษณ์สองพยางค์กลุ่มนี้ใช้สระเข้าคู่ระดับเดียวกัน แบ่งย่อยได้ 3

กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 คำที่เข้าคู่สระหน้า รวบรวมได้ 3 คำ เช่น

$tum^5 - tum^6$ ต้มต้อ

$put^h - put^5$ ผิดผ้อ

2.2.2 คำที่เข้าคู่สระกลาง รวบรวมได้ 6 คำ เช่น

$kon^3 - ko^8$ ก่งโก๊ะ

$hm^3 - h\dot{x}^3$ เข้มเห่อ

2.2.3 คำที่เข้าคู่สระหลัง รวบรวมได้ 5 คำ เช่น

$kov^3 - kov^8$ ก่องก๊าะ

$yov^3 - yov^1$ หย่องเหยาะ

2.3 คำที่ซ้ำเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย และวรรณยุกต์ มีโครงสร้าง

ดังนี้

$cv^T c - cv^T c$

คำวิเศษณ์กลุ่มนี้เข้าคู่สระต่างระดับกัน แบ่งย่อยได้ 7 กลุ่ม ดังนี้

2.3.1 คำที่ใช้สระ /i- / (อิ, เอาะ) รวบรวมได้ 2 คำ เช่น

$mil^7 - miv^7$ นิคม้อด

yit⁷ - yɔt⁷ ชี้ดชี้ต

2.3.2 คำที่ใช้สระ /o-e, ɔ:-e:/ (โอะ-เอะ, โอะ-เอ) รวบรวมได้ 6

คำ เช่น

kio:ŋ⁴ - kie:ŋ⁴ โง่งแง่งpok⁷ - pek⁷ ปักปัก

2.3.3 คำที่ใช้สระ /a-e, a:-e:/ (อะ-เอะ, อา-เอ) รวบรวมได้ 10

คำ เช่น

k^hwa:t⁴ - k^hwe:t⁴ ทวาดทวดʔa:p³ - ʔe:p³ อาบเอบ

2.3.4 คำที่ใช้สระ /o - a, ɔ: - a:/ (โอะ-อะ, โอะ-อา) รวบรวมได้

4 คำ เช่น

p^hom⁴ - p^ham⁴ ท่มท่าwo:k³ - wa:k³ ไหวกหวาก

2.3.5 คำที่ใช้สระ /u - a/ (อึ-อะ) รวบรวมได้ 4 คำ เช่น

tɯʔ⁸ - taʔ⁸ ตึ ต๊ะsu:k⁸ - sak⁸ ซึกซัก

2.3.6 คำที่ใช้สระ /ɛ - a/ (เออะ - อะ) รวบรวมได้ 4 คำ เช่น

pɛʔ⁸ - paʔ⁸ เป๊ะปะwɛʔ⁷ - waʔ⁷ เหว๊ะหวัะ

2.3.7 คำที่ใช้สระ /ɔ - e, ɔ: - e:/ (เออะ-เอะ, ออ-เอ) รวบรวม

ได้ 16 คำ เช่น

tɔʔ⁸ - tɛʔ⁸ เต๊ะเต๊ะnɔ:m⁵ - ne:m⁵ หน่อมเหน้ม

ตำแหน่งหน้าที่ของคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาอานนา

คำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาอานนาจะปรากฏอยู่ในประโยคหรือข้อความในตำแหน่งหลังคำนาม หลังคำกริยา และหลังคำวิเศษณ์บางคำเพื่อทำหน้าที่ขยายความหมายของคำ ที่อยู่ข้างหน้าให้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ตำแหน่งหลังคำนาม

คำวิเศษณ์สองพยางค์ประเภทที่ปรากฏอยู่หลังคำนามจะทำหน้าที่ขยายความหมายของคำนามนั้นๆ ให้ละเอียดชัดเจนขึ้น โดยคำนามนั้นอาจอยู่ในตำแหน่งประธานหรือกรรมของประโยคก็ได้ ดังปรากฏในกรอบประโยคทดสอบต่อไปนี้

1.1.ก นาม _____ อกรรมกริยา คำหลังกริยา

ตัวอย่าง $ba^2^3 - muat^4$ $h\ m^3 - h\ x^3$ lon^3 lot^2 ma^2
(มะม่วงห้ามหล่นลงมา)

1.1.ข นาม สกรรมกริยา นาม _____

ตัวอย่าง $ca:w^2 - ba:n^5$ $ta:m^1$ fay^2 $mo:\eta^2 - mo:\eta^2$
(ชาวบ้านจุด (คบ) ไฟสว่างโพล่ง ; หลายอัน)

2. ตำแหน่งหลังคำกริยา

คำวิเศษณ์สองพยางค์ประเภทที่ปรากฏอยู่หลังคำกริยา จะทำหน้าที่ขยายได้ทั้งอกรรมกริยาและสกรรมกริยา จะต่างกันเล็กน้อยตรงที่คำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายสกรรมกริยาตามกรอบประโยคจะปรากฏอยู่หลังคำนามที่เป็นกรรมของประโยคสกรรมกริยา ดังปรากฏในกรอบประโยคทดสอบต่อไปนี้

2.1.ก นาม อกรรมกริยา _____

ตัวอย่าง nam^6 $ke:\eta^1$ $du:at^3$ $b\ w\ t^8 - bet^8$
(น้ำแกงเดือดปุดๆ)

2.1.ข นาม สกรรมกริยา นาม _____

ตัวอย่าง ma^1 haw^3 $k^h a^2^3$ $mo:y^2$ $\eta o:\eta^4 - \eta o:\eta^4$
(หมาเห่าขโมยโห้งโห้ง)

3. ตำแหน่งหลังคำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์สองพยางค์ประเภทที่ปรากฏอยู่หลังคำวิเศษณ์จะทำหน้าที่ขยายความหมายของคำวิเศษณ์นั้นๆ ให้ละเอียดชัดเจนขึ้นอีก และขยายได้ทั้งคำวิเศษณ์ที่ขยายอกรรมกริยา คำวิเศษณ์ที่ขยายสกรรมกริยา คำวิเศษณ์ที่ขยายคำนามที่เป็นประธานของประโยค และคำวิเศษณ์ที่ขยายคำนามที่เป็นกรรมของประโยค ดังปรากฏในกรอบประโยคทดสอบต่อไปนี้

3.1.ก นาม อกรรมกริยา วิเศษณ์ _____

ตัวอย่าง me:⁴-?uy⁶ naŋ⁴ dak¹ cu:⁵-ku:⁵

(คุณยายนั่งเจียนเป็นปลาสาก)

3.1.ข นาม สกรรมกริยา นาม วิเศษณ์ _____

ตัวอย่าง la³-?v:³ n³ ki:aw⁶ k^haw⁵ dan² cwap³-

cwap³

(เด็กเคี้ยวข้าวเสียงดังจับๆ)

3.1.ค นาม วิเศษณ์ _____ สกรรมกริยา นาม

ตัวอย่าง k^hon² hu:a¹-la:n⁶ mɔk³-?ɔk³ kin¹ law⁵

(คนหัวล้านเหม่งๆ กินเหล้า)

3.1.ง นาม สกรรมกริยา นาม วิเศษณ์

ตัวอย่าง n v:⁶ nep¹ d v:³-?u:³ aŋ⁵ si:¹ lu:³ aŋ¹

lu:³ aŋ¹-cu:³ aŋ¹

(น้องหัดดอกกล้วยไม้สีเหลืองอ้อย)

การจัดประเภทของคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาด้านนาตามความหมาย

คำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาด้านนาจำแนกตามความหมายได้ 11 ประเภท ดังนี้

1. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายขบถกลั่น รวบรวมได้ 6 คำ

ดังตัวอย่าง

- ki:⁵ kay³ men¹ ?eŋ⁶ - ?eŋ⁶

(ขี้ไก่เหม็นเหม่งๆ)

2. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกขนาดและน้ำหนัก รวบรวม

ได้ 32 คำ ดังตัวอย่าง

- me:ŋ² tu:a¹ niw⁵ - niw⁵ bin² ma:²
(แมลงตัวเล็กกระจั๊วรีดบินมา)
3. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกปริมาณ รวบรวมได้ 35 คำ
คั้งตัวอย่าง - k^hon² ma:² la:y¹ ?ot⁸ - ?ot⁸
(คนมาหลายคนจนเนืองแน่น)
- ?a:² - ka:t³ na:w¹ ?ɔt⁶ - hɔt⁸
(อากาศหนาวกำลังพอดี)
4. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกกรส รวบรวมได้ 5 คำ
คั้งตัวอย่าง - som⁵ ca:ŋ¹ ce?⁷ - p^hε?⁷
(ส้มจี๊ดมาก)
5. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกรูปร่าง รวบรวมได้ 33 คำ
คั้งตัวอย่าง - la:³ ?v: n³ k^hon² ni:⁶ tuy⁵ puk⁷ - luk⁷
(เด็กคนนี้อ้วนตะปุกตุก)
- ŋu:² tu:a¹ ŋa:w² ca:t⁴ - la:t⁴
(งูตัวยาวเพื่อย)
6. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกสภาพ รวบรวมได้ 52 คำ
คั้งตัวอย่าง - tu:a¹ ya:ŋ² na:p³ - ne:p³
(ตัวหนึชวหนึชบ)
- lot⁸ kaw³ k^ha:k³ - la:k³
(รถเก่าโกรโโกโส)
7. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกสถานะ รวบรวมได้ 17 คำ
คั้งตัวอย่าง - din² sɔ:¹ li:am⁵ pit⁷ - cit⁷
(ดินสอแหลมเป็ช)
- dɯ:an² mon² ?um⁶ - lum⁶
(เดือนกลมคิก)
8. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกสี รวบรวมได้ 23 คำ
คั้งตัวอย่าง - sa:w¹ say³ sɯ:a⁵ si:¹ de:n² pɯ:ŋ⁵ - lɯ:ŋ⁵
(สาวใส่เสื้อสีแดงแจ)

9. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกแสง รวบรวมได้ 10 คำ
 ดังตัวอย่าง
- p ɯ n⁴ ta:m¹ [fay² mi:aŋ² - mi:aŋ²]
 (เขาจุดโคมไฟแสงริบหรี่)
 - fa:⁶ mɛ:p⁴ mɛp⁸ - mɛp⁸
 (ฟ้าแลบแปลลี่ยๆ)
10. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกเสียง รวบรวมได้ 98 คำ
 ดังตัวอย่าง
- ɣinŋ² bin² pɔw⁵ - pɔw⁵
 (ยุงบินหึ่งๆ)
 - pɔw:⁴ ti:¹ ŋu:a² daŋ² p^hia?⁷ - p^hia?⁷
 (พ่อตีวัวดังเผือๆ)
11. คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกอาการ รวบรวมได้ 119 คำ
 ดังตัวอย่าง
- ?a:y⁵ kwɯt⁸ - t ɯ ŋ² ha:¹ nɔk⁷ - nɔk⁷
 (ที่คิดถึงตะหงิดตะหงิด)
 - k^hon² nɔ:² diŋ⁵ k^hwa:t⁴ - k^hwet⁴
 (คนนอนคั่นทรนทราย)

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและความหมายของคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาถิ่นนา

คำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาถิ่นนาบางกลุ่มจะมีลักษณะสัมพันธ์กันระหว่างระบบเสียงและความหมายของคำ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อนำคำบางคำมาเข้าสู่เปรียบเทียบกันจากการวิจัยพบว่าหน่วยเสียงสระจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจำแนกความแตกต่างของความหมายของคำในเชิงขนาดหรือปริมาณใหญ่เล็กหรือมากน้อย เช่น หน่วยเสียงสระหลังได้แก่ สระโอะ, โอ หรือ เออะ, ออ มักจะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่า หรือปริมาณมากกว่าสระหน้า เช่น สระอิ, อี หรือ แอะ, แอ เป็นต้น

ประเภทของกลุ่มคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาถิ่นนาที่มีความสัมพันธ์กันทางเสียงและความหมายจำแนกได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. คำที่ประสมกับสระสูงจะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระต่ำ แบ่งย่อยได้ 3 พวก ดังนี้

1.1 คำที่ประสมด้วยสระ /u, u:/ (อู, อู) กับ /ɤ, ɤ:/ (เออะ, เออ)
จะสื่อความหมายที่ใหญ่กว่าหรือปริมาณที่มากกว่าสระ /a, a:/ (อะ, อา) ดังตัวอย่างประโยค

lom² pat⁸ buŋ⁴ - buŋ⁴ (ลม (พายุ) พัดอื้ออึง)

lom² pat⁸ baŋ⁴ - baŋ⁴ (ลม (ค่อนข้างแรง) พัดปึงปึง)

จะเห็นว่าคำ buŋ⁴ - buŋ⁴ มีสระ /u/ (อู) ใช้กับพายุ ส่วน
baŋ⁴ - baŋ⁴ มีสระ /a/ (อะ) ใช้กับลมค่อนข้างแรง

1.2 คำที่ประสมด้วยสระ /u, u:/ (อู, อู) และสระ /o, o:/ (โอะ,
โอ) จะสื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระ /ɤ, ɤ:/ (เออะ, เออ) ดัง
ตัวอย่างประโยคว่า

me:⁴ sa:p³ kin³ ba?³ - nun¹ suk⁷ ʔuy³ - ʔuy³

(แม่ได้กลิ่นขนุนสุกโชยกรุ่นๆ)

me:⁴ sa:p³ kin³ ba?³ - nun¹ suk⁷ ʔɔy³ - ʔɔy³

(แม่ได้กลิ่นขนุนสุกโชยมาอ่อนๆ)

จะเห็นว่าคำ ʔuy³ - ʔuy³ มีสระ /u/ (อู) ใช้กับกลิ่นที่หอมแรงกว่า
ส่วน ʔɔy³ - ʔɔy³ ใช้กับกลิ่นที่อ่อนกว่า

1.3 คำที่ใช้สระ /o, o:/ จะสื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือ
ปริมาณมากกว่าสระ /ɔ, ɔ:/ (เออะ, เออ) ดังตัวอย่างประโยคว่า

k^hon² t^haw⁵ naŋ⁴ kok⁸ - ɲok⁸ (คนแก่นั่งอยู่)

la?³ ʔɔ:³ n³ naŋ⁴ kɔ⁸ - ɲɔ⁸ k⁸ (เด็กนั่งอยู่)

จะเห็นว่าคำ kok⁸ - ɲok⁸ มีสระ /o/ (โอะ) ใช้กับผู้ใหญ่ซึ่งมีรูปร่าง
สูงใหญ่กว่า ส่วน kɔ⁸ - ɲɔ⁸ k⁸ มีสระ /ɔ/ (เออะ) ใช้กับเด็กซึ่งมีรูปร่างเล็กกว่า

2. คำที่ประสมกับสระหลังจะสื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือ
ปริมาณมากกว่าสระหน้าและสระกลาง แบ่งย่อยได้ 4 พวก ดังนี้

2.1 คำที่ใช้สระ /u, u:/ (อู, อู) จะสื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่า
หรือปริมาณมากกว่าสระ /i, i:/ (อี, อี) ดังตัวอย่างประโยคว่า

k^hon tu:a¹ dam² k^hum² - mum²

(คนตัวคำตะกุ่มๆ)

$ʔaʔ^3 - ʔi\eta^1 \text{ tit}^7 \text{ k}^h\epsilon:n^1 \text{ dam}^2 \text{ k}^h\text{im}^2 - \text{mim}^2$

(อะไรติดแขนคำๆ)

จะเห็นว่าคำ $k^h\text{um}^2 - \text{mum}^2$ มีสระ /u/ (อุ) ใช้กับคนซึ่งตัวใหญ่กว่า ส่วนคำ $k^h\text{im}^2 - \text{mim}^2$ ใช้กับสิ่งที่เล็กกว่า

2.2 คำที่ใช้สระ /o, o:/ จะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระ /i, i:/ (อี, อี) และ /ε, ε:/ (แอะ, แอ) ดังตัวอย่างประโยคว่า

$\text{nam}^6 - \text{ta}^1 \text{ ʔi}^3 \text{ y}^6 \text{ so}ʔ^8 - \text{so}ʔ^8$

(น้ำตาไหลพรากๆ)

$\text{fon}^1 \text{ tok}^7 \text{ si}ʔ^8 - \text{si}ʔ^8$

(ฝนตกพรำๆ)

จะเห็นว่าคำ $\text{so}ʔ^8 - \text{so}ʔ^8$ ซึ่งมีสระ /o/ (โอะ) ใช้กับปริมาณน้ำ (ตา) ที่ “ไหล” ออกมาทีละมากๆ ส่วนคำ $\text{si}ʔ^8 - \text{si}ʔ^8$ ซึ่งมีสระ /i/ (อี) ใช้กับปริมาณฝนที่ลงเม็ดเล็กๆ ปริมาณน้อยกว่า แม้จะมีลักษณะต่อเนื่องไม่หยุดเหมือนกัน

$\text{cin}^6 \text{ naw}^4 \text{ men}^1 \text{ ʔon}^6 - \text{ʔon}^6$

(เนื้อแน่น همینหึ่ง)

$\text{k}^h\text{i}^5 - \text{kay}^3 \text{ men}^1 \text{ ʔεn}^6 - \text{ʔεn}^6$

(ซี่ไก่ همینแหลงๆ)

จะเห็นว่าคำว่า $\text{ʔon}^6 - \text{ʔon}^6$ ซึ่งมีสระ /o/ (โอะ) ใช้กับกลิ่นเนื้อที่เหม็นนำรุนแรงกว่า ส่วนคำ $\text{ʔεn}^6 - \text{ʔεn}^6$ ซึ่งมีสระ /ε/ (แอะ) ใช้กับกลิ่นซี่ไก่ที่มีปริมาณน้อยกว่าและกลิ่นก็เหม็นน้อยกว่า

2.3 คำที่ใช้สระ /o, o:/ (โอะ, โอ) ใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระกลางที่มีระดับสั้นต่างกัน คือสระ /u, u:/ (อึ, อึ) และสระ /a, a:/ (อะ, อา) ดังตัวอย่างประโยคว่า

$\text{k}^h\text{on}^2 - ʔi\eta^3 \text{ hay}^5 \text{ ʔo}^5 - \text{ʔo}^5$

(ผู้ใหญ่ร้องไห้โฮๆ)

$\text{la}ʔ^3 - ʔ\text{v}^3 \text{ hay}^5 \text{ ʔwa}^5 - \text{ʔwa}^5$

(เด็กร้องไห้แงๆ)

จะเห็นว่าคำ $\eta\text{o}^5 - \eta\text{o}^5$ มีสระ /o:/ (โอ) ใช้กับอาการร้องไห้เสียงดังกว่า ส่วนคำ $\eta\text{wa}^5 - \eta\text{wa}^5$ ใช้กับอาการร้องไห้ที่เสียงดังน้อยกว่า

$\text{pa}^7 - \text{tu}^1 \text{le}\eta^4 \underline{\text{tot}^3 - \text{bot}^3}$ (ประตูเปิดอ้ากว้างทิ้งไว้)

$\text{hu}^7 - \text{dan}^2 \text{le}\eta^4 \underline{\text{twt}^3 - \text{bwt}^3}$ (จมูกใหญ่กว้าง)

จะเห็นคำว่า $\text{tot}^3 - \text{bot}^3$ ซึ่งมีสระ /o/ (โอะ) ใช้กับขนาดที่กว้างกว่า ส่วนคำ $\text{twt}^3 - \text{bwt}^3$ ซึ่งมีสระ /u/ (อี) ใช้กับขนาดเล็กกว่า

2.4 คำที่ใช้สระ /ɔ, ɔː/ (เอะ, ออ) ใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระ /ɛ, ɛː/ (แอะ, แอ) ดังตัวอย่างประโยคว่า

$\eta\text{a}^5 - \text{si}^1 \text{p}^h \text{ɔ} : \text{m}^1 \underline{\text{k} \text{ɔ} \eta^5 - \text{d} \text{ɔ} \eta^5}$

(พี่สี่หอมโกรก; ลักษณะหอมโรต)

$\text{can}^1 - \text{pe}\eta^2 \text{p}^h \text{ɔ} : \text{m}^1 \underline{\text{ke}\eta^5 - \text{de}\eta^5}$

(จันทร์เพ็ญหอมเกร็ง; สุขภาพปกติ)

จะเห็นว่าคำ $\text{k} \text{ɔ} \eta^5 - \text{d} \text{ɔ} \eta^5$ มีสระ /ɔ/ (เอะ) ใช้กับคนหอมมากกว่า อ่อนแอกว่า ส่วนคำ $\text{ke}\eta^5 - \text{de}\eta^5$ ใช้กับคนหอมปกติแบบหอมเกร็งแต่ดูแข็งแรงอยู่

3. คำที่ประสมกับสระกลาง จะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระหน้า แบ่งย่อยได้ 3 พวก ดังนี้

3.1 คำที่ใช้สระ /u, uː/ (อี, อี) จะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระ /i, iː/ (อี, อี) และ /ɛ, ɛː/ (แอะ, แอ) ดังตัวอย่างประโยคว่า

$\text{sa}^1 \text{w}^1 \text{say}^3 \text{su} : \text{a}^5 \text{si}^1 \text{de} : \eta^2 \underline{\text{pu}\eta^5 - \text{lu}\eta^5}$

(สาวใส่เสื้อสีแดงแจ้)

$\text{pa}^3 \text{k}^3 \text{ɔ} : \eta^6 \text{si}^1 \text{de} : \eta^2 \underline{\text{pi}\eta^5 - \text{li}\eta^5}$

(ปากน้องสีแดงระเรื่อ)

จะเห็นว่าคำ $\text{pu}\eta^5 - \text{lu}\eta^5$ ซึ่งมีสระ /u/ (อี) ใช้กับสีแดงเข้มกว่า ส่วนคำ $\text{pi}\eta^5 - \text{li}\eta^5$ ซึ่งมีสระ /i/ (อี) ใช้กับสีแดงอ่อนกว่า

3.2 คำที่ใช้สระ /ɔ, ɔː/ (เออะ, เออ) จะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระ /i, iː/ (อี, อี) และ /ɛ, ɛː/ (แอะ, แอ) ดังตัวอย่างประโยคว่า

$\text{k}^h : \text{a}\eta^1 \text{mon}^2 \underline{\text{p} \text{ɔ} \eta^5 - \text{w} \text{ɔ} \eta^5}$ (เขียงกลมโตเนื้อร่อ)

fa:¹ kʰu:at³ mon² pen⁵ - wen⁵

(ฝาขวดกลม; เช่น ฝาขวดน้ำอัดลมถูกทุบให้แบนแล้ว)

จะเห็นว่าคำ pɔn⁵ - wɔn⁵ ซึ่งมีสระ /ɔ/ (เออะ) ใช้กับขนาดกลมแบนใหญ่กว่า ส่วนคำ pen⁵ - wen⁵ ซึ่งมีสระ /ɛ/ ใช้กับขนาดกลมแบนเล็กกว่า

3.3 คำที่ใช้สระ /a, a:/ (อะ, อา) จะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าสระ /i, i:/ (อี, อี้) และ /ɛ, ɛ:/ (เออะ, แอ) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

lot⁸ ɲian³ la:η⁵ - ɲa:η² (รถเอียงแค่ก้อยู่)

kʰon² nɔ:n² sa?³ - ke:η² le:η⁵ ɲe:η⁵

(คนนอนตะแคงอยู่)

จะเห็นว่าคำ la:η⁵ - ɲa:η² ซึ่งมีสระ /a:/ (อา) ใช้กับรถซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า ส่วนคำ le:η⁵ ɲe:η⁵ ซึ่งมีสระ /ɛ:/ (แอ) ใช้กับคนซึ่งมีขนาดเล็กกว่า

4. คำที่ประสมกับสระเสียงยาวจะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือ ปริมาณมากกว่าสระเสียงสั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

?a:y⁵ pen¹ kʰon² dak⁷ cu:⁵ - ku:⁵

(ที่เป็นคนเงิบๆ ไม่ค่อยพูด; เป็นนิสัดาวรร)

?a:y⁵ nan⁴ dak⁷ cu?⁸ - ku?⁸

(ที่นั่งเงิบเฉยไม่พูดไม่จา)

จะเห็นว่าคำ cu:⁵ - ku:⁵ ซึ่งมีสระเสียงยาว ใช้กับลักษณะอาการถาวรยาวนานกว่า ส่วนคำ cu?⁸ - ku?⁸ ซึ่งมีสระเสียงสั้นใช้กับอาการที่แสดงออกกระชะสั้นกว่า

ข. ปัญหาในการวิจัย

ปัญหาในการวิจัยคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาล้านนา ได้แก่ การนิยามความหมายของคำและการหาคำภาษาไทยกลางมาแทนคำวิเศษณ์ในภาษาล้านนา กล่าวคือ การนิยามความหมายมีข้อจำกัด ในลักษณะที่บางคำไม่สามารถจะอธิบายความหมายได้ครอบคลุมทั้งหมด เพราะเป็นคำที่มีความหมายซับซ้อนและละเอียด และคำวิเศษณ์ด้านนาหลายคำก็ไม่สามารถหาคำภาษาไทยกลางมาแทนได้ ผู้ที่จะสามารถใช้คำวิเศษณ์สี่นาได้อย่างถูกต้องต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในภาษานี้อย่างลึกซึ้งในระดับเดียวกับเจ้าของภาษา

ก. ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะได้มีการค้นคว้ารวบรวมคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาสำนวนเพิ่มเติมต่อไปอีก
2. ควรมีการศึกษารวบรวมคำวิเศษณ์พยางค์เดียว และคำวิเศษณ์มากกว่าสองพยางค์ขึ้นไป
3. ควรจะมีการทำพจนานุกรมคำวิเศษณ์ในภาษาสำนวน
4. ควรศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำวิเศษณ์ในภาษาสำนวนของคนสำนวนรุ่นใหม่
5. ควรศึกษาระบบคำอื่นๆ และเปรียบเทียบระบบคำในภาษาสำนวนกับภาษาไทยถิ่นอื่นๆ

PAYAP UNIVERSITY